

Høgskulen på Vestlandet

Bacheloroppgave

BACH301-OSO-2024-VÅR-FLOW assign

Predefinert informasjon

Startdato:	09-05-2024 00:00 CEST
Sluttdato:	23-05-2024 14:00 CEST
Eksamensform:	Bacheloroppgave - Sogndal
Termin:	2024 VÅR
Vurderingsform:	Norsk 6-trinns skala (A-F)
Flowkode:	203 BACH301 1 OSO 2024 VÅR
Ekstern sensor:	Ekstern sensor 1
Intern sensor:	Intern sensor 1

Deltaker

Kandidatnr.:	122
---------------------	-----

Informasjon fra deltaker

Antall ord *:	9944
----------------------	------

Egenerklæring *:

Ja

Jeg bekrefter at jeg har registrert

oppgavetittelen på norsk og engelsk i

StudentWeb og vet at

denne vil stå på

vitnemålet mitt *:

Ja

Gruppe

Gruppenavn: (Anonymisert)

Gruppenummer: 8

Andre medlemmer i gruppen: 123, 119

Jeg godkjenner avtalen om publisering av bacheloroppgaven min *

Ja

Er bacheloroppgaven skrevet som del av et større forskningsprosjekt ved

Nei

Er bacheloroppgaven skrevet ved bedrift/virksomhet i næringsliv eller

Nei

Høgskulen
på Vestlandet

BACHELOROPPGAVE

Fantasi og kreativitet på naturlekeplassen:
en undersøkelse fra barns perspektiv

Fantasy and creativity at the nature playground:
a study from children's perspective

Kandidatnummer: 122, 123 og 119

Malin Horstad Dale, Greta Dokken Kleppo og Abinaya Sriskantharajah

Barnehagelærerutdanning, heltid

Fakultet for lærerutdanning, kultur og idrett

Veileder: Hilde Alme

Innleveringsdato: 23.05.24

Jeg bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, jf. Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 12-1.

Forord

Det nærmer seg slutten på tre minneverdige år på barnehagelærerutdanningen ved Høgskulen på Vestlandet. Gjennom studiet har vi tilegnet oss kunnskaper og erfaringer innen flere fagområder. I denne bacheloroppgaven har vi valgt å skrive om noe av det som interesserer oss aller mest, nemlig barns frie lek i naturomgivelser. Vi har selv erfart at naturomgivelser inspirerer barn til fantasifull og kreativ lek, og at de ofte ser muligheter vi voksne ikke ser. Som framtidige barnehagelærere mener vi derfor at barneperspektivet bør være mer synlig i vårt daglige arbeid. I denne undersøkelsen har vi derfor rettet fokus mot barns uttrykk, som gir oss et unikt innblikk i hva barn trenger fra personalet i deres lek.

Vi vil benytte muligheten til å takke barna som har vært sentrale i vår undersøkelse, og som gjorde det mulig for oss å skrive denne oppgaven. Takk til barnehager og foresatte som stilte seg positive til prosjektet. Videre vil vi takke familie og venner som har heiet på oss hele veien. Takk til faglærere og medstudenter som har vært til stede og inspirert oss gjennom utdanningen. Vi vil til slutt rette en stor takk til veilederen vår, Hilde Alme. Hun har vært lett tilgjengelig gjennom bachelorskrivingen, og gitt oss konstruktive tilbakemeldinger underveis. Hilde har ledet oss i riktig retning gjennom prosjektet, og bidratt med sin kunnskap på feltet.

Vi er takknemlige for samarbeidet i bachelorgruppen vår. Sammen har vi møtt utfordringer og kjent på frustrasjon, men også mestring og glede, noe som har gjort denne reisen både lærerik og minneverdig.

Sogndal, mai 2024

Malin Horstad Dale, Greta Dokken Kleppo og Abinaya Sriskantharajah

Abstract

In this bachelor thesis, we have chosen to investigate how 3–4 year-old children in kindergarten express fantasy and creativity in free play at the nature playground. Our sub-question includes how the staff can participate in children's free play. Nature has a significant role in the Nordic kindergarten tradition. We have experienced that natural environment inspires children to imaginative and creative play, and that children often explore other possibilities than adults. Based on these experiences we wanted to look at the topic from the children's perspective.

We used The Mosaic Approach, which is a method that includes various tools for children to express themselves. We chose the following tools in our study: child-led tours, children's drawings and child conversations. The benefit of our research question and the chosen method is a deeper understanding of fantasy and creativity in children's free play, which can open for new perspectives on the staff's role. We found theory and previous research in relevance to our research question and sub-question, which we further linked to our findings and discussion.

Our findings consistently highlighted four recurring categories: fantasy, creativity, natural environment, and the staff's role. We have seen a connection between these categories throughout our research. In response to our primary research question, we concluded that 3-4 year-old children expressed fantasy and creativity through interaction with both places and materials at the nature playground. Regarding our sub-question we found that the staff could protect, confirm, and enrich children's free play without making it adult-directed. By investigating the children's perspective, we have seen that the staff plays a meaningful role in the development of free play that occurs on the children's terms. We therefore believe it is essential to take children's expressions into account in both science processes and the educational practices of the kindergarten.

Keywords in this bachelor thesis are:

The children's perspective, fantasy, creativity, free play, natural environment, and the staff's role.

Innholdsfortegnelse

Forord	1
Abstract	2
1.0 Innledning	6
1.1 Bakgrunn for valg av problemstilling	6
1.2 Begrepsavklaring og avgrensing	7
1.3 Oppbygging av oppgaven.....	7
2.0 Tidligere forskning på feltet	8
3.0 Teoretisk perspektiv	9
3.1 Barn i 3-4-årsalder	9
3.2 Lekens egenverdi og lekens nytteverdi	9
3.3 Fantasi.....	10
3.4 Kreativitet	10
3.5 Affordances.....	10
3.6 Naturlekeplass	11
3.7 Rommet som den tredje pedagog	11
3.8 Personalets rolle i den frie leken	11
4.0 Metode	12
4.1 Kvalitativ metode	12
4.2 The Mosaic Approach	12
4.3 Valgte verktøy	13
4.4 Utvalg av informanter	13
4.5 Etske refleksjoner knyttet til forberedelse og gjennomføring.....	14
4.6 Reliabilitet og validitet	15
4.7 Analyse av datamateriale.....	15
5.0 Empiri	16
5.1 Fantasi.....	16
5.2 Kreativitet	18
5.3 Naturomgivelser	19
5.4 Personalets rolle	21
6.0 Drøftingsdel	21
6.1 Fantasi.....	21

6.2 Kreativitet	23
6.3 Naturomgivelser	24
6.4 Personalets rolle	26
6.4.1 Indirekte berikelse og indirekte beskyttelse	27
6.4.2 Direkte berikelse	27
6.4.3 Bekreftelse og direkte beskyttelse	28
7.0 Avslutning	29
8.0 Litteraturliste.....	30
Vedlegg.....	
Vedlegg 1 - Samtykkeskjema for deltakelse til bacheloroppgave.....	
Vedlegg 2 - Intervjuguide til barnesamtale.....	

Liste over figurer:

Figur 5. 1: Tegning som illustrerer "Trærne i ekornsisten, to øyner med nese og sol".....	17
Figur 5. 2: Tegning som illustrerer "Monster som er sperret inne i skogen".....	17
Figur 5. 3: Tegning som illustrerer "Skogen".....	19
Figur 5. 4: Tegning som illustrerer "Sklien og meg".....	20

Liste over tabeller:

Tabell 4. 1: Oversikt over barnegruppene	14
Tabell 5. 1: Fortellingen "Hestesnøklumpen".....	16
Tabell 5. 2: Fortellingen "Vil du se traktoren?".....	18
Tabell 5. 3: Fortellingen "Kan du prøve sklien?".....	19
Tabell 5. 4: Fortellingen "Enhjørningsuppe".....	20
Tabell 5. 5: Utdrag fra barnesamtalene om personalets rolle.....	21

1.0 Innledning

I denne bacheloroppgaven er formålet å undersøke hvordan 3-4-åringers fantasi og kreativitet kommer til uttrykk på naturlekeplassen. Naturen er en viktig del av nordisk barnehagetradisjon (Bae, i Jonassen, 2017). I Rammeplan for barnehagen står det at barnehagen skal bidra til at barna blir glade i naturen, og får erfaringer som fremmer evnen til å oppholde seg i naturen i ulike årstider (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 52). Vi har derfor valgt temaet *den frie leken på naturlekeplassen*. At barna får et godt forhold til naturen vil trolig ha positiv effekt på å utvikle et levesett som er i harmoni med naturen, noe som er i tråd med FN's bærekraftsmål nummer 12.8 (FN-sambandet, 2023b). For å kunne oppnå dette fremhever FN-sambandet (2023a) kreativitet og innovasjon som sentrale nøkkelbegrep. Vi ser dermed på bacheloroppgaven som både samfunnsaktuell, og aktuell på et internasjonalt nivå. Lekemuligheter i naturområder har vist å stimulere barns fantasi og kreativitet (Fasting, 2017, s. 81). Tilrettelagte lekeplasser ser derimot ut til å gi færre muligheter til dette grunnet lekeapparaters få funksjoner (Hart, 1979, i Fasting, 2017, s. 82). Gjennom vår tid på barnehagelærerstudiet har vi selv sett hvordan naturomgivelsene i større grad stimulerer til fantasifull og kreativ lek, og det inspirerte oss til å undersøke dette.

1.1 Bakgrunn for valg av problemstilling

Alme & Reime (2021, s. 16) anbefaler at pedagoger bør ta en mindre styrende rolle, og la barns initiativ blomstre, samtidig som de er sensitive overfor barns behov i naturlige miljøer. For å forstå hva sensitivitet overfor barns behov kan innebære, tenker vi at det er meningsfullt å rette fokus mot barneperspektivet. Barneperspektivet er lite eksisterende i forskning, og kan ha sammenheng med blant annet troverdigheten knyttet til barns uttrykk (Bae, 2024, s. 59-60). Å se barn som likeverdige subjekt kan være lettere å tenke enn å realisere i barnehagens praksis (Bae, 2014, i Kanstad, 2021, s. 106). Samtidig ser det ut til å være verdifullt å ta barns uttrykk på alvor, siden det ikke alltid samsvarer med personalets oppfatning (Bae, 2024, s. 60). For å undersøke barneperspektivet har vi valgt den kvalitative metoden *The Mosaic Approach*, og brukt verktøyene omvisning, tegning og samtale med barn. I en større undersøkelse ville vi også inkludert personalets perspektiv for å få en bredere forståelse av barns frie lek i naturen. Problemstillingen har likevel nytteverdi, fordi den kan gi personalet bedre forståelse av fantasi og kreativitet i barns frie lek, og åpne for nye perspektiv på hva personalet sin rolle kan innebære gjennom barneperspektivet. Dette kan ses i sammenheng med det Wolf (2022, s. 96) skriver om at barn evner å forestille seg og utforske omgivelsene, ofte i større grad enn personalet evner.

Vi har kommet frem til følgende overordnet problemstilling for undersøkelsen:

"Hvordan uttrykker 3-4-åringene i barnehagen fantasi og kreativitet i den frie leken på naturlekeplassen?".

Vi har også valgt å stille underspørsmålet:

"Hvordan kan personalet i barnehager delta i den frie leken ut fra barneperspektivet?".

1.2 Begrepsavklaring og avgrensning

I denne delen vil vi gjøre rede for begrep i problemstillingen, koble dem til teori, og presentere vår egen forståelse og avgrensning.

Uttrykk. Hundrespråkernes pedagogikk innebærer å akseptere alle barns uttrykk (Carlsen, 2021, s. 85). Vi avgrenser begrepet til ulike måter barn kan formidle sine perspektiv verbalt og nonverbalt, og ser dette som en del av metoden i undersøkelsen.

Den frie leken. Barns frie lek beskrives med ordene spontanitet og frivillighet, preget av tilfredshet og noe barn vet er på *liksom* (Glaser, 2021, s. 66). Vi avgrenser den frie leken til at den foregår på barns premisser, og utelukker voksenstyrte og organiserte leker.

Fantasi og kreativitet. Fantasi og kreativitet er sentralt for barn når de utforsker omgivelsene sine (Abram, 2005, i Fasting, 2017, s. 72). Begrepet fantasi avgrenser vi til barns forestillingsevne, og kreativitet til barns evne til å omskape områder og materialer.

Naturlekeplass. Naturlekeplasser må i hovedsak være preget av natur, og ha tilgang på naturlig løsmateriale (Bagøien & Storli, 2019, s. 14). Dermed avgrenser vi begrepet til et område uten tilgang på tradisjonelle lekeapparater og lekematerialer.

1.3 Oppbygging av oppgaven

Denne bacheloroppgaven er strukturert i sju hovedkapitler. I første kapittel tar vi for oss innledningen der vi presenterer formål, tema og problemstilling, etterfulgt av begrepsavklaring og avgrensning. I andre kapittel trekker vi frem tidligere forskning på feltet, og tredje kapittel inneholder relevant teori. I fjerde kapittel beskriver vi metode og verktøy vi har valgt for å undersøke problemstillingen. I dette kapitlet presenterer vi også utvalg av informanter, i tillegg til etiske refleksjoner knyttet til forberedelse og gjennomføring, samt reliabilitet og validitet. I femte kapittel gjør vi rede for empiri, og i sjette kapittel drøfter vi funnene i lys av tidligere forskning og teori. I sjuende og avsluttende kapittel legger vi frem konklusjon og implikasjoner.

2.0 Tidligere forskning på feltet

I dette kapittelet vil vi trekke frem tidligere forskning som er relevant for problemstillingen og underspørsmålet. Vi har valgt noen norske artikler for at forskningsgrunnlaget skal være mest mulig likt vår egen studie, samtidig som vi har valgt å inkludere et par internasjonale studier for å få et bredere perspektiv på undersøkelsen.

I doktorgradsavhandlingen til Fasting (2013, s. 73, 113) bruker hun en fenomenologisk hermeneutisk tilnærming for å få innblikk i 10-åringers lekeverden utendørs. Fasting (2013, s. 249) konkluderer med at fantasi er sentralt i barns lek, og at fantasielementene oppstår i relasjon med steder og hverandre. Barna leker på naturområder med skrenter, trær og skogholt, noe som inspirerer dem til annen lek enn på tilrettelagte lekeplasser (Fasting, 2013, s. 250).

I den amerikanske studien til Zamani (2016, s. 3), brukes det en kvalitativ tilnærming for å sammenligne 4-5-åringers lekemuligheter i ulike lekesoner ute i barnehagen. Funnene i studien var blant annet at barn likte å lage imaginære objekt med løsmaterialer (Zamani, 2016, s. 13). Videre konkluderer Zamani (2016, s. 17) med at kvalitetene i de naturlige områdene som kompleksitet, variasjon og utforsking var inspirasjon for barns lek, fantasi og kreativitet.

I forskningsartikkelen til Hagen (2015, s. 5, 7) bruker han en kvalitativ tilnærming, *The Mosaic Approach*, og intervju av personalet i sin undersøkelse. Han undersøker hvilken innvirkning barnehagens fysiske utemiljø har på 5-åringers lek og de ansattes pedagogiske praksis i uterommet (Hagen, 2015, s. 5). Hagen (2015, s. 14) konkluderer med at barn foretrakk miljø som bydde på varierte og uforutsigbare muligheter for lek som de tok initiativ til, og opplevde som relativt fri. Den fantasifulle leken hadde tilknytning til områder som tilbydde flest muligheter, og tilgang på udefinerte lekematerialer forsterket barnas fantasi (Hagen, 2015, s. 14).

Sanderud et al. (2021, s. 5) undersøker utendørsdidaktikk i en naturbarnehage i sin etnografiske studie som ble gjennomført på 4-6-åringer og lærere. De konkluderer med at lærerens tilnærming ikke kan standardiseres, men at det blant annet kreves kontekstsensitivitet hos læreren (Sanderud et al., 2021, s. 11-12).

I en australsk studie av Dowdell et al. (2011, s. 24) forskes det på hvordan 4-5-åringers lekeatferd og sosiale interaksjoner påvirkes av mulighetene og materialene i lekemiljøet utendørs. Det konkluderes med at tilgang på naturlige omgivelser og støttende voksne gir et rikere miljø for læring, og påvirker barns muligheter for blant annet lek i natur (Dowdell et al., 2011, s. 33).

Et fellestrekk for flere av artiklene er en konklusjon om at fantasi og kreativitet preger barns lek i naturlige områder. Personalets rolle ser også ut til å være betydningsfull i barns lek. Selv om undersøkelsene har informanter i ulike aldersgrupper, ser vi at det har en overføringsverdi for barnehagebarn i 3-4-årsalderen, da de også evner å forestille seg hendelser og objekt uten konkret

støtte fra den virkelige verden (Askland & Sataøen, 2019, s. 185). Vår undersøkelse bygger på funnene fra tidligere forskning, der vi har valgt å gå i dybden på barns uttrykk av fantasi og kreativitet i den frie leken. Dette kan bidra til å åpne opp for nye perspektiv på hvordan personalet kan delta i barns frie lek.

3.0 Teoretisk perspektiv

I denne delen av oppgaven har vi valgt å se nærmere på teori vi mener er relevant for problemstillingen og underspørsmålet.

3.1 Barn i 3-4-årsalder

Informantene i vår bacheloroppgave er ifølge Jean Piaget (i Askland & Sataøen, 2019, s. 182) i det preoperasjonelle stadiet. Selv om disse kognitive stadiene er omdiskutert, velger vi å inkludere dem for å kunne få en forståelse for barns tenkning i 3-4-årsalderen (Askland & Sataøen, 2019, s. 183). I dette stadiet kan barnet ta inn over seg fortid, nåtid og framtid på samme tid, og lage sammenvevde bilder av virkeligheten, samt at "late-som-leken" blir mer uavhengig av virkeligheten (Askland & Sataøen, 2019, s. 185). At barn i denne alderen mestrer slik lek, kan gjøre at de vil kunne forestille seg mer enn det som er tilgjengelig i rommet, og vil dermed kunne få et stort kreativt utbytte med alderen (Vygotkij, i Klitmøller & Hviid, 2017, s. 256).

3.2 Lekens egenverdi og lekens nytteverdi

Det har skjedd en polarisering innen lekforskning for å redusere lekens kompleksitet, der lekens egenverdi blir vektlagt på den ene siden, og lekens nytteverdi på den andre (Glaser, 2021, s. 65).

Lekens egenverdi. Gadamer (i Glaser, 2021, s. 68; Kanstad, 2021, s. 104) beskriver leken som en grunnleggende livsorientering i verden, fordi leken er barnets "væren-i-verden" og dermed har leken en verdi i seg selv. Gjennom leken skaper barn forståelse og mening i virkeligheten, i det som blir sett på som en parallell verden til den virkelige verden (Glaser, 2021 s. 75, 66). I leken tar barna i bruk element og tilgjengelige ressurser, uten noen krav fra voksne, og får oppleve øyeblikk av glede og velvære (Lester, 2020; Kibsgaard, 2018; Kraftl, 2008, i Glaser, 2021, s. 67).

Lekens nytteverdi. Ifølge Bae (2012 i Wolf, 2022, s. 58) kan vi forstå leken som en læringsform, og at leken bidrar til barns utvikling på flere områder. Kanstad (2021, s. 105) skriver at voksne ofte kan ha behov for å definere det barn gjør, fordi det må forsvares pedagogisk (Kanstad, 2021, s. 105). Det kan dermed påvirke voksnes deltakelse og tilrettelegging i lek i form av at den skal ledes mot å ha nytteverdi, samtidig skriver Kanstad (2021, s. 106) at deltakelse og tilrettelegging i lek kan gjøres mer åpent for barns egne initiativ, og dermed bli mer opplevelsesorientert og mindre målstyrt.

Glaser (2021, s. 66) skriver at den frie leken på en og samme tid kan ha egenverdi og nytteverdi for barnet. Bae (2012, i Wolf, 2022, s. 58) mener at barn ikke leker med hensikt om å lære seg noe, men at man ut fra et teoretisk og faglig perspektiv oppdager mulige læringsprosesser i barns lek. I leken kommer barnets subjektive erfaringer til uttrykk, de ser, føler og handler i verden på egne premisser og på andre måter enn de voksne (Glaser, 2021, s. 66-67). Knyttet til problemstillingen kan man forstå det gjennom det utviklingspsykolog Lev Vygotskij skriver om at det er stor forskjell på barns og voksnes fantasi, siden man mister den kreative skaperkraften med alderen (Fasting, 2017, s. 73). Wolf (2022, s. 96) forklarer det med at barn ikke tar omgivelsene som selvfølgeligheter sånn som vi voksne gjør.

3.3 Fantasi

Vygotskij (i Olofsson, 1993, s. 76) beskriver fantasi som forestillingsevnen og evnen til innlevelse. Bateson (i Olofsson, 1993, s. 76) beskriver fantasi på en lignende måte, ved at man gjør noe som ser ut som noe uten å være det. I fantasien er alt mulig og tillatt, man kan aldri gå for langt, dermed skiller fantasien seg fra virkeligheten fordi at i virkeligheten er ikke alt mulig og tillatt (Olofsson, 1993, s. 83). Likevel er fantasi noe som bygger på virkelighetselement som kommer fra tidligere erfaringer (Fasting, 2017, s. 73). Abram (2005, i Fasting, 2017, s. 71) ser på fantasi som et mer kroppslig fenomen, ettersom det er noe som plutselig kan oppstå når barn beveger seg.

3.4 Kreativitet

Kreativ tenkning kan ses på som *antilogisk*, ved ideer som går på tvers av den umiddelbare forestillingen om hvordan verden er, noe som kan lede til absurde konklusjoner (Kaufmann, 2006, s. 30-31). Det vil også kunne innebære "ikke-rasjonelle" kognitive prosesser, der man kan skape forestillingsbilder (Kaufmann, 2006, s. 31). Koestler (i Kaufmann, 2006, s. 34) mener et viktig kjennetegn for kreativ tenkning er det han kaller bisosiasjon. Bisosiasjon skjer når to hittil urelaterte begrepsområder blir knyttet sammen til en ny idékonstruksjon. Videre skriver Kaufmann (2006, s. 73) at å leke er å utforske ting, og at det er nødvendig for å finne frem til nye ideer. Dette henger sammen med Lærdahl & Rømo (2003, i Fasting, 2017, s. 71) sine tanker om at all kreativitet har lekelementer i seg, noe vi kan forstå ved at lekenhet bidrar til å være mer åpen, mottakelig og undersøkende.

3.5 Affordances

James Gibson (1979, i Fjørtoft, 2018, s. 190) beskriver *affordances* som en naturlig tilnærming til hvordan man tar i bruk omgivelsene rundt seg. Affordances kommer av det engelske ordet "to afford", som blir oversatt til "å tilby", og beskriver hvilke muligheter omgivelsene tilbyr barnet (Fjørtoft, 2018,

s. 190). Det skilles mellom potensielle og aktualiserte affordances, forskjellen er at førstnevnte omhandler alle muligheter som finnes i naturen, mens sistnevnte er de mulighetene barn oppdager og tar i bruk i naturen (Kyttä, 2006, i Bagøien & Storli, 2019, s. 59).

3.6 Naturlekeplass

Bagøien & Storli (2019, s. 14) skriver at naturlekeplasser i hovedsak må være preget av natur, det vil si trær, busker, steiner og et underlag som er mest mulig naturlig, i tillegg til løsmateriale som pinner, kvister, steiner, strå og lignende. Bagøien & Storli (2019, s. 13) bruker kompleksitet og fleksibilitet som begrep for å beskrive et godt lekemiljø. Med kompleksitet tenkes det at barna får mulighet til stor variasjon når de leker, der de kan få tilgang på både noe tilrettelagt, men også de naturlige omgivelsene og materialene rundt seg (Bagøien & Storli, 2019, s. 13). Med fleksibilitet legges det til grunn hvilke materialer som er tilgjengelig for barna, og hvilke ulike bruksmåter de kan ha i leken (Bagøien & Storli, 2019, s. 14). Storli (2018, s. 353) skriver at materialer som er løse og kan flyttes på, vil stimulere barns kreativitet og skapende evner i lek. Videre kan materiale deles inn i definerte og udefinerte, ifølge Melaas (2015, s. 167). Definerte materialer forestiller seg noe som allerede er bestemt, mens udefinerte materialer omhandler det som ikke har en forhåndsbestemt forestilling eller føring for hvordan de skal brukes (Melaas, 2015, s. 167-168).

3.7 Rommet som den tredje pedagog

Rommet som den tredje pedagog er et uttrykk fra Reggio Emilia-filosofien, det omhandler det fysiske miljøet og er mye brukt i nordiske barnehager (Carlsen, 2021, s. 75). Hansson (2016, s. 19) skriver at rommet er en medhjelper og en nøkkelspiller i barnehagen. Rommet er ikke bare isolerte fysiske steder, men barna vil kunne skape rom i omgivelsene, og bruke dette i leken sin (Progettinfanzia, 2010, s. 10, i Hansson, 2016, s. 19). Rubizzi (i Barasotti, 1998, s. 62) beskriver hvordan barna leter seg frem til spesielle steder, og hvordan de forandrer omgivelsene slik at de skal passe til deres behov.

3.8 Personalets rolle i den frie leken

Å la barna holde på i fred, og bare gripe inn om nødvendig, er tidligere holdninger til voksnes rolle i barns frie lek (Åm, 1984, i Kanstad, 2021, s. 104). Wolf (2022, s. 81) skriver at selv om det skal være rom for barns egen frie lek betyr det ikke at personalet har fri fra leken. Åm (1984, i Kanstad, 2021, s. 104) argumenterte tidlig for et slikt syn der voksne kan og bør delta i barns frie lek, selv om hun også så begrensinger for voksnes deltakelse. I nyere tid skriver Wolf (2022, s. 81) om personalets rolle for deltakelse i barns lek, og bruker begrepene beskytte, bekrefte og berike.

Beskytte. Hensikten med å beskytte barns spontane lek er å opprettholde, ivareta og sikre den, og kan deles inn i indirekte og direkte beskyttelse (Wolf, 2022, s. 82). Indirekte beskyttelse kan handle om tilrettelegging av fysiske omgivelser som rom og materiell, mens direkte beskyttelse kan handle om å gjenta barns uttrykk (Wolf, 2022, s. 83-84).

Bekreftelse. Bekreftelse kan handle om det som gir kraft og næring i barns lek, det motsatte er å avkrefte barns initiativ, noe som kan begrense og i verste fall avbryte leken (Wolf, 2022, s. 85). Det kan ses i sammenheng med det som Bae (2009, i Wolf, 2022, s. 86) skriver om romslige og trange interaksjonsmønstre. I et romslig interaksjonsmønster vil personalet ha en anerkjennende og bekræftende holdning overfor barnet som uttrykker sine subjektive tanker, følelser og handlinger (Wolf, 2022, s. 86). I trange interaksjonsmønstre derimot har personalet en tilnærming som er mer korrigerende og mindre bekræftende for barns opplevelsesverden (Wolf, 2022, s. 86).

Berike. Å berike barns lek er ulike måter man kan videreutvikle barns frie lek, det skiller mellom indirekte og direkte berikelse (Wolf, 2022, s. 87). Indirekte berikelse kan skje gjennom tilrettelegging for varierte og stimulerende omgivelser, mens direkte berikelse kan skje gjennom ideer og innspill som kan bidra til å øke barns muligheter for variert og vedvarende lek (Wolf, 2022, s. 87).

4.0 Metode

Metode er redskapet vårt i møte med noe vi vil undersøke. Metoden hjelper oss å samle inn data, det vil si den informasjonen vi trenger til prosjektet vårt (Dalland, 2017, s. 52). Både kvalitativ og kvantitativ metode bidrar til at vi får en bedre forståelse av det samfunnet vi lever i når det kommer til hvordan enkeltmennesker eller grupper samhandler (Dalland, 2017, s. 52).

4.1 Kvalitativ metode

Kvalitativ metode tar sikte på å fange opp meninger og opplevelser som ikke lar seg tallfeste eller måles (Dalland, 2017, s. 52). Sett i sammenheng med problemstillingen som er å undersøke hvordan 3-4-åringer uttrykker fantasi og kreativitet i den frie leken på naturlekeplassen, ser vi det naturlig å ta utgangspunkt i en kvalitativ metode. Vi har landet på å bruke en multimetodisk tilnærming som legger vekt på barneperspektivet, noe vi tenker er hensiktsmessig siden det er barns egne uttrykk vi vil undersøke.

4.2 The Mosaic Approach

The Mosaic Approach er en multimetodisk tilnærming som går ut på at barn selv kan formidle sitt perspektiv gjennom varierte verktøy som tar utgangspunkt i barn sine *hundre språk* (Clark, 2017, s. 34). Begrepet hundre språk har sitt opphav i Reggio Emilia-filosofien, og går ut på at barn har mange

uttrykksformer for opplevelser, tanker og meninger (Carlsen, 2021, s. 84). Det fins flere verktøy som kan nyttes i denne tilnærmingen, Clark (2017, s. 34) skriver at dersom man kombinerer flere verktøy vil dette gi en større helhet i barns perspektiv, enn dersom man bruker verktøyene hver for seg.

I vår bacheloroppgave ønsker vi å få frem barns perspektiv gjennom verktøyene omvisning fra barna, barnetegninger og barnesamtaler. Vi tenker at denne multimetodiske tilnærmingen vil være tidkrevende, men har likevel landet på denne metoden og valgt verktøyene i forsøk på å få barns subjektive perspektiv. Dette kan kobles opp til nytteverdien med å undersøke problemstillingen, fordi mange av verktøyene tradisjonelt sett kan bli brukt for å informere voksne om barns erfaringer (Marchant, 1999, i Clark, 2017, s. 25).

4.3 Valgte verktøy

Omvisning fra barna. Clark (2017, s. 93) skriver om omvisning som en multisensorisk måte å få innblikk i hvordan barn tar i bruk omgivelsene. Gjennom omvisningen vil barna få mulighet til å lede oss gjennom deres naturlekeplass, slik at de kan gi oss et innblikk i hvilke muligheter omgivelsene tilbyr for fantasifull og kreativ lek.

Barnetegning. Barnetegninger er en del av den multimetodiske tilnærmingen, under verktøyet "lage kart" (Clark, 2017, s. 34). Gjennom barnetegningene får barna mulighet til å tegne det de leker på naturlekeplassen og fortelle hva de har tegnet. I denne prosessen skriver Clark (2017, s. 99) at de verbale responsene er like viktige som det visuelle materialet.

Barnesamtale. Clark (2017, s. 41) nevner det å være fleksibel i barnesamtaler. Ut fra dette er det viktig at barnesamtalene foregår på barnets premisser ved at vi legger vekt på å være sensitive i møte med barna, selv om vi skal ta utgangspunkt i en intervjuguide (vedlegg 2). Gamst (2017, s. 131) skriver også om å være godt forberedt med å tilpasse og legge til rette de fysiske forholdene i situasjonen. Vi tenker derfor å ha tilgjengelig naturmateriale som støtte til barnesamtalene.

For å unngå at vi fortolker barnas uttrykk, tenker vi det er viktig å ha med flere verktøy i studien, slik at barna får mulighet til å uttrykke seg både verbalt og nonverbalt.

4.4 Utvalg av informanter

I vår kvalitative studie har vi valgt å ta utgangspunkt i 3-4-åringer. Dette på bakgrunn av at metoden The Mosaic Approach først ble utviklet med denne aldersgruppen i barnehagen (Clark, 2017, s. 32). Videre er vår begrunnelse for valg av informanter knyttet til våre erfaringer med barn i denne alderen, som har gitt oss innblikk i hvordan de kan ta i bruk naturomgivelsene og naturmaterialene i deres fantasifulle og kreative frie lek. At informantene hadde tilgang på, og brukte naturlekeplass, ble dermed et krav for valg av barnehager.

Barna ble delt inn i grupper på tre for at vi skulle få bedre oversikt, og komme tettere på hvert enkelt barn. Totalt ble 15 barn fordelt på fem barnegrupper. Barna i denne oppgaven har fått tildelt fiktive navn med hensyn til personvern.

Gruppe 1	Gruppe 2	Gruppe 3	Gruppe 4	Gruppe 5
Mio, Jesper og Olivia	Iben, Lotte og Adam	Tora, Othilie og Aria	Albert, Bendik og Noah	Ellie, Olea og Falk

Tabell 4. 1: Oversikt over barnegruppene

4.5 Etiske refleksjoner knyttet til forberedelse og gjennomføring

Vi ringte styrere i to barnehager som vi visste hadde tilgang på og benyttet seg av en naturlekeplass. Etter interesse for prosjektet sendte vi ytterligere informasjon via e-post. Styrerne og de pedagogiske lederne for aktuelle informanter var positive til å delta. Vi leverte samtykkeskjema (vedlegg 1) til barnehagene der pedagogisk leder tok ansvar for å dele dem ut til barnas foresatte. I samtykkeskjemaet forklarte vi hva vi ønsket å undersøke, hvordan det skulle gjennomføres og hvorfor vi valgte problemstillingen. I samarbeid med foresatte er vi opptatt av at de skal føle trygghet knyttet til prosjektet. Vi understreket derfor at opplysningene ville bli anonymisert, i tillegg til at de når som helst kunne trekke samtykket. Ved behandling av disse opplysningene er vi pliktige til å følge personopplysningsloven (2018) for å beskytte den enkelte mot krenkelser av personvern. Mange foresatte stilte seg positive til barnas deltakelse. Vi avtalte derfor tidspunkt med pedagogisk leder for gjennomføring av prosjektet som skulle pågå to sammenhengende dager.

Vi startet besøkene med en kort samlingsstund med barna og personalet, der vi introduserte oss og prosjektet, og til slutt sa følgende: "*Vi trenger hjelp fra noen 3-4-åringere som kan være miniforskere i prosjektet vårt. Er det noen som har lyst til å være miniforskere med oss?*". Barna viste interesse og fikk utdelt eget "miniforskerskilt" med navnet sitt på som vi hadde laget på forhånd. En slik leken tilnærming virket å gi barna eierskap til prosjektet, og fungerte som en god inntoning til samarbeidet mellom oss og barna.

Under gjennomføringen fordelte vi oppgaver oss imellom, slik at én noterte, mens to var sammen med barna. I The Mosaic Approach er det betydningsfullt å bli kjent med barna, fordi det gjør dem mer komfortable til å uttrykke seg (Clark, 2017, s. 154). Vi tenkte derfor at det var hensiktsmessig å starte med omvisning, etterfulgt av tegnesekvens og til slutt barnesamtale. Rekkefølgen valgte vi med bakgrunn i hvilke uttrykksformer vi tenkte var mest og minst naturlig for barna ut fra situasjonen, og landet på å ha barnesamtalen til slutt.

4.6 Reliabilitet og validitet

Å bruke metoden The Mosaic Approach har sine styrker og svakheter knyttet til reliabilitet ved at vi ønsker å undersøke barneperspektivet. Østrem (2008, s. 11) skriver at vi aldri helt kan forstå barns perspektiv, da det vil være en form for krenkelse av barnets subjektivitet. Ut fra dette må vi under innsamling rette fokus mot barns uttrykk uten å tolke fra vårt perspektiv. I møte med barna må vi være varsomme for å ikke påvirke resultatene ved å legge føringer, men vi vil også anerkjenne at vår og personalets tilstedeværelse kan påvirke dette. Det er også sentralt å knytte vurdering av reliabilitet opp mot elementene fantasi og kreativitet i problemstillingen. For som Wolf (2022, s. 96) skriver, evner barn å forestille seg og utforske omgivelsene, ofte i større grad enn personalet evner. For at funnene skal være reliable, vil det dermed være hensiktsmessig å bruke denne metoden som undersøker barneperspektivet. Samtidig må man huske at leken er barns "væren-i-verden" (Glaser, 2021, s. 74), og at den frie leken er kjennetegnet spontanitet (Glaser, 2021, s. 66). Funnene i vår undersøkelse kan dermed være preget av dette. Vi har da valgt å ta hensyn ved å ha et utvalg informanter fordelt på to barnehager. Å ha en slik bredde tenker vi vil være med å skape mer troverdighet.

Hensikten med The Mosaic Approach er å se fra barns perspektiv. Vi ser metoden som valid ved at den egner seg til problemstillingen, der vi ønsker å undersøke barns uttrykk knyttet til fantasi og kreativitet i den frie leken på naturlekeplassen. En slik multimetodisk tilnærming vil bidra til validitet ved at vi kombinerer flere av de tradisjonelle kvalitative metodene. I vår undersøkelse vil det være mulig å tilpasse tilnærmingen knyttet til barnas alder og deres måte å uttrykke seg på.

4.7 Analyse av datamateriale

Vi har gjennomført en innholdsanalyse av innsamlet materiale etter barnehagebesøkene (Larsen, 2017, s. 113). I en kvalitativ metode går fasene mye i hverandre, man driver analysearbeid når man forbereder undersøkelsen, samler inn, bearbeider og tolker datamateriale, likevel kan man si at dataanalyse er en egen hovedfase (Larsen, 2017, s. 113). Underveis i innsamlingen prøvde vi å fokusere på det som var relevant for undersøkelsen, og noterte underveis. Etter barnehagebesøkene startet vi derfor med å lese gjennom notater, og utelukket materiale som ikke var relevant. Dette resulterte i funn som kunne deles opp i kategoriene fantasi, kreativitet, naturomgivelser og personalets rolle. Videre sorterte vi innholdet innenfor de ulike kategoriene som gjorde det lettere å se likheter og forskjeller i empirien. Etter vi har introdusert empiri skal vi koble dette til tidligere forskning og teori, som er siste fase i en innholdsanalyse (Larsen, 2017, s. 114).

5.0 Empiri

I dette kapittelet skal vi presentere våre funn fra barnehagebesøkene. Vi har valgt å presentere funnene våre i fire kategorier: fantasi, kreativitet, naturomgivelser og personalets rolle. Funnene inneholder fortellinger, sitat fra barnesamtaler og barnetegninger med fiktive navn (tabell 4.1).

5.1 Fantasi

"Hestesnøklumpen"

Fortelling med Ellie (gruppe 5)

"Dette er en hestesnøklump, med hale og øyne", sa Ellie. Hestesnøklumpen var en stor stein dekket med snø. Ellie plasserte tre pinner ulike steder på hestesnøklumpen. "Oj, hva lager du av de pinnene?" spør en student. Ellie svarer: "Her er øynene til hesten, og her er halen" mens hun viser. Plutselig sier Ellie: "Jeg ser noe grønt" og peker på mosen som er mellom to trær. Ellie forklarer at hestesnøklumpen må få gress, og spør en av oss studenter om vi kan finne det. "Vær forsiktig, det er glatt ved mosen" sier Ellie. Student går ned mellom trærne. "Det bor et monster der" sier Ellie. Student roper: "Ånei, wæææ!". "Det er bare et monster" forklarer Ellie. Etter en liten stund går Ellie for å hente mer mose, mens studentene sitter og venter på hestesnøklumpen. Hun sier at hun lager en "hestebak" av mosen. [...]. "Nå skal vi ri bort til sølepytten, og hoppe over, også fly vekk og bort dit til monsteret" forklarer Ellie mens hun peker utover det åpne området. "Hesten er ikke redd for monsteret fordi de er venner og leker sammen" sier Ellie.

Tabell 5. 1: Fortellingen "Hestesnøklumpen".

I barnesamtalen snakket Ellie også om hest, hun sa blant annet: *"Hesten klatra. Klatra hjemme i huset mitt, på taket"*.

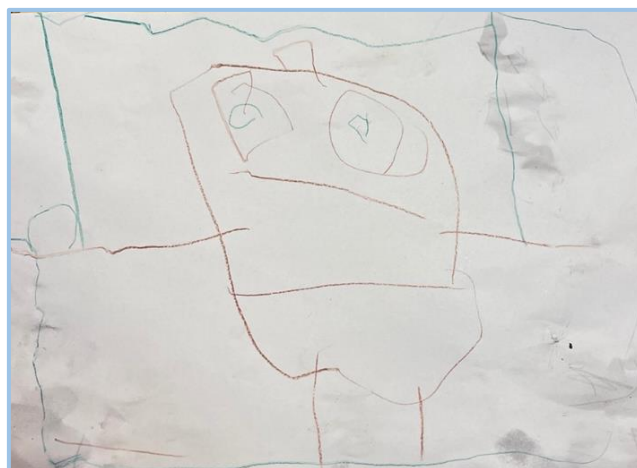
I tillegg til fortellingen med Ellie, ser vi at andre barnegrupper også bruker fantasien sin på naturlekeplassen. Iben, Lotte og Adam (gruppe 2) inviterte oss med i leken *"Ekornsisten"* da vi var på omvisning. Studentene imiterte rever, mens barna imiterte ekorn. Da vi spurte barna om å fortelle oss om en lek de hadde hatt i naturen, var *"Ekornsisten"* noe alle barnegruppene i samme barnehage trakk frem. Jesper (gruppe 1) svarte: *"Ekornsisten. Vi må løpe til et tre for der er det fritt, reven skal ta ekornet og spise det"*.

Figur 5. 1: Tegning som illustrerer "Trærne i ekornsisten, to øyner med nese og sol".

Vi gikk så videre til det barnegruppen kaller for "Apejungelen" på omvisningen. De imiterte ulike dyr som aper, løver og bjørner gjennom bevegelse og lyder. Å imitere dyr var noe barna gjorde gjentatte ganger.

Ut fra analysen ser vi at barna i den frie leken bruker fantasien sin og reiser til fiktive verdener, altså en verden som inneholder virkelighetsfjerne elementer. De bruker også fantasien sin ved at de forestiller seg selv som dyr som er kjent fra virkeligheten. Barna som uttrykte seg mindre verbalt under omvisning og barnesamtalen virket å ha godt utbytte av tegnesekvensen, da de fikk mulighet til å uttrykke fantasi nonverbalt.

Figur 5. 2: Tegning som illustrerer "Monster som er sperret inne i skogen".

5.2 Kreativitet

“Vil du se traktoren?”*Fortelling med Falk (gruppe 5)*

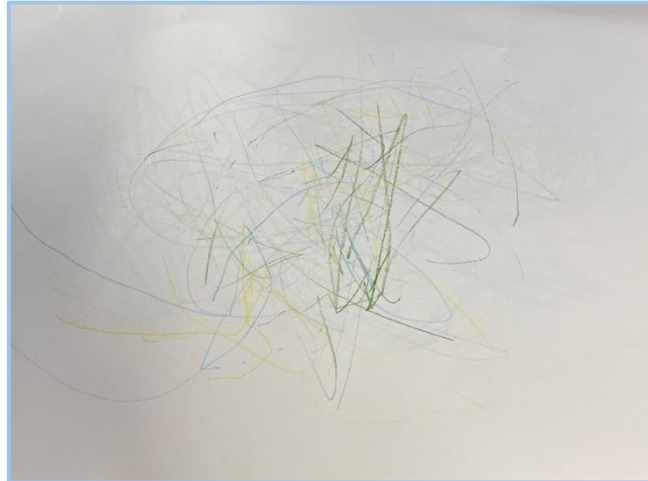
“Vil du se traktoren?” spør Falk en av oss studenter, før han gir studenten en pinne. Falk flytter seg fra tre til tre. “Liten traktor”, “ikke den”, “ikke plass til begge”. Han finner så et nytt tre og setter seg ned på en gren, og holder en pinne foran seg. “Her! Sett deg på” sier Falk til studenten. Studenten setter seg bak Falk på samme gren, deretter vrir Falk på pinnen foran seg. “Stopp, hvor er bensinpumpen?”, spør Falk, før han reiser seg. Falk og studenten går rundt i skogsområdet og leter etter pumpen. “Der!” sier Falk. Han river bark av en stubbe og tar den med tilbake til traktoren. Falk holder så barken inntil grenen og sier: “Sånn, nå er traktoren full igjen”. Han setter seg på igjen og studenten gjør det samme. Falk holder pinnen foran seg og sier: “Nå er den starta”. Falk vrir på pinnen og lener seg fra side til side. Studenten holder seg fast i grenen, mens hun følger bevegelsene til Falk. “Hvor skal vi?” spør studenten. Falk svarer: “Kristiansand”, mens han fortsetter å vri på pinnen.

Tabell 5. 2: Fortellingen “Vil du se traktoren?”.

Falk viser at han tar i bruk kreativiteten sin ved å benytte seg av naturmateriale i området. Da vi stilte spørsmålet “Hva gjør dere på naturlekeplassen?”, svarte Falk “Med traktor”, mens han bygget med steinene som var tilgjengelig under barnesamtalen.

Flere av barna brukte naturmateriale på en kreativ måte i sin frie lek, spesielt pinner og grener. På omvisningen holder Adam (gruppe 2) en pinne i hånda, han er en gammel mann og bruker pinnen som stokk, forteller han oss. Jesper (gruppe 1) bruker pinnen som en kikkert for å se på krokodiller i vannet. Ellie (gruppe 1) har også en pinne, “Bruker den til å hakke”, sier hun. Olivia (gruppe 1) setter seg på en gren og sier “Helikopter”, mens hun holder seg fast i grenen.

Analysen viser at barna er kreative ved at de omskaper naturmateriale til objekt som de trenger i sin frie lek. Skogen og de naturlige materialene ser ut til å fremme barns kreativitet. Flere av barna sier at de “Liker å leke i skogen” under barnesamtalen, og uttrykker også dette gjennom tegningene sine.

Figur 5. 3: Tegning som illustrerer "Skogen".

5.3 Naturomgivelser

"Kan du prøve sklien?"

Fortelling med Albert, Bendik og Noah (gruppe 4)

"Jeg pleier å leke her, skal jeg vise deg?" sier Albert. Vi går bort til jordet, "Det er masse snø" sier Albert før han sklir ned en skråning. "Kan du prøve sklien?" spør Albert en student. Studenten sklir ned samme skråning. Albert og studenten gjentar dette flere ganger, etter hvert blir Bendik og Noah med. Guttene viser studenten en annen bakke som de også sklir ned på barnas initiativ. Sammen går de videre og finner flere bakker, både store og små som gir "rask fart" og "sakte fart".

Tabell 5. 3: Fortellingen "Kan du prøve sklien?".

Da vi stilte spørsmålet "Hva gjør dere på naturlekeplassen?", svarte barna i fortellingen, "Skli". Dette ble også nevnt av andre barnegrupper i sammenheng med flere av spørsmålene som ble stilt under barnesamtalen. Blant annet svarte Adam (gruppe 2) "Jeg sklidde for jeg og Jesper lagde sklie".

Vi har valgt å trekke frem denne fortellingen, fordi at det å skli var noe som gikk igjen i funnene våre. Det er blant annet med på å tydeliggjøre hvordan naturomgivelsene som er åpne med kupert terreng dekket av snø, kan inspirere barna til å være kreative i den frie leken.

Figur 5. 4: Tegning som illustrerer "Sklien og meg".

"Enhjørningsuppe"

Fortelling med Tora, Othilie og Aria (gruppe 3)

"Hva er det som er der oppe?" spør en student og peker mot toppen av bakken. Det er planker festet mellom noen trær med en presenning hengende over. "Det er et hus. Kom!" sier Aria. Tora, Othilie og Aria går sammen med studenten oppover skråningen mot huset. "Vi lagde enhjørningsuppe her i går", sier Othilie mens hun peker mot bakken. Hun fortsetter å gå mot huset. Jentene går sammen inn under presenningen. "Her har vi et treningsrom der vi må trene", sier Tora og peker mot plankene som er festet mellom trærne. Alle jentene klatrer opp på plankene. Etter litt klatrer Aria ned igjen. "Vi må få en ovn så det blir varmt her", sier hun og ser ned mot bakken i midten av huset. "Sånn at vi kan lage mat", legger hun til.

Tabell 5. 4: Fortellingen "Enhjørningsuppe".

Hus og hytter på naturlekeklassen ser ut til å ha en positiv innvirkning på fantasien til flere av barna i den frie leken. På omvisningen viser Jesper (gruppe 1) en trehytte på området, plutselig finner han en vedkubbe og sier "Vi skal fyre i peisen". Mio (gruppe 1) setter seg på taket, "Her kommer julenissen ned, med gaver" sier han. Barna snakker også om hus og hytter i barnesamtalene. Noah (gruppe 4) er kreativ med naturmateriale under barnesamtalen og sier "Går an å bygge hus av snø og steiner, og litt gress", da vi spurte hva barna liker å leke med i naturen.

5.4 Personalets rolle

Utdrag fra barnesamtalene om personalets rolle

Når vi spør barna hva de voksne gjør på naturlekeplassen, svarer Olivia (gruppe 1) *“det kan dere spørre de voksne om”*. I barnesamtalene beskriver også flere av barnegruppene voksenrollen som aktiv i den frie leken. *“De gjør det samme som barna”*, uttrykker Jesper (gruppe 1). Olivia (gruppe 1) sier noe lignende, og legger til: *“Er med å leke”*. Noen av barna ga også uttrykk for at de voksne kom med innspill til barnas lek, som å tilføre utstyr eller element i leken. Noen av svarene fra barnesamtalene viser at personalet inntar en mer passiv rolle i barnas lek. *“De voksne leker for seg selv”*, uttrykte Albert (gruppe 4) under samtalen. *“De bare står og ser på”*, uttrykte Falk (gruppe 5).

Tabell 5. 5: Utdrag fra barnesamtalene om personalets rolle.

Med utgangspunkt i svarene fra barnesamtalene, ser det ut til at personalets deltakelse i den frie leken varierer på naturlekeplassen.

6.0 Drøftingsdel

I denne delen av oppgaven vil vi drøfte sammenhengen mellom funn, tidligere forskning og teori for å kunne belyse problemstillingen: **“Hvordan uttrykker 3-4-åringer i barnehagen fantasi og kreativitet i den frie leken på naturlekeplassen?”**, og underspørsmålet: *“Hvordan kan personalet i barnehager delta i den frie leken ut fra barneperspektivet?”*.

6.1 Fantasi

Våre funn knyttet til fantasi kan antyde at barn i 3-4-årsalderen evner å forestille seg andre verdener og å gå inn i andre roller som noe annet enn seg selv. Barna virker dermed å være i utviklingsstadiet der de mestrer "late-som-lek", ved å lage sammenvevde bilder av virkeligheten (Askland & Sataøen, 2019, s. 183).

Under omvisningene virket det som den fantasifulle leken ofte oppstod i samspill med stedene barna var på, og at det var varierende om fantasielementene ble til i relasjon med andre barn. Dette skiller seg delvis fra Fasting (2013, s. 249) sin forskning der fantasielementene oppstod i relasjon med både steder og hverandre. Hennes forskning baserer seg på 10-åringer som informanter (Fasting, 2013, s. 73). Ifølge Piaget sine utviklingsstadier vil 3-4-åringer og 10-åringer være i ulike faser i den kognitive utviklingen (Askland & Sataøen, 2019, s. 182). Ut fra disse forskjellene i utviklingsstadiene vil det være naturlig at barna i vår undersøkelse ikke har kommet like langt i den kognitive utviklingen, og dermed uttrykker fantasi på en annen måte enn 10-åringer. Selv om det varierte om fantasielement oppstod i relasjon med hverandre, tok barna oss studenter med i deres fantasiverden, og ga uttrykk for at de ønsket vi var med på ulike måter. Det kan indikere at barn i

denne alderen har større behov for å få støtte fra personalet enn fra andre barn i deres fantasifulle lek.

I fortellingen om "*Hestesnøklumpen*" (tabell 5.1), ser det ut til at Ellie evner å visualisere at hun rir utover området hun så fremfor seg. Ellie viste fantasi gjennom det Bateson (i Olofsson, 1993, s. 76) skriver om at det ser ut til at man gjør noe som ser ut som noe, uten å være det. Hun satt på hestesnøklumpen og fortalte oss at hun red rundt på det åpne området, uten at dette skjedde i virkeligheten. På denne siden virker fantasien å være preget av en mer kognitiv forestilling, og kan henge sammen med Vygotskij (i Olofsson, 1993, s. 63) sine tanker om fantasi som barnets evne til å se for seg noe og leve seg inn i det. Barnet viste på den måten at hun evnet å se for seg mer enn det som var tilgjengelig i rommet, noe Vygotskij (i Klitmøller & Hviid, 2017, s. 256) hevder kan gi et kreativt utbytte med alderen.

På en annen side virker andre fantasifulle leker som "*Ekornsisten*" og "*Apejungelen*" å være mer preget av Abrams (2005, i Fasting, 2017, s. 71) tanker om fantasi som et kroppslig fenomen. Lekene innebar å innta andre roller ved å imitere dyr. Olofsson (1993, s. 83) påstår at alt er mulig og tillatt i fantasi, og skiller seg på den måten fra virkeligheten. Å skulle gå inn i rolle som ekorn, ape, bjørn eller løve vil da være mulig for barna. At barna evner å komme på slike ideer, kan man forstå opp mot Fasting (2017, s. 73) sin påstand om at fantasien bygger på virkelighetslement som kommer fra barns erfaringer. "*Ekornsisten*" og "*Apejungelen*" virket også å ha fellestrekk som spontanitet, og utviklet seg ut fra hva området tilbydde. Dette kan ha sammenheng med Abrams (2005, i Fasting, 2017, s. 71) tanker om at fantasi er knyttet til de kroppslige sansene våre, og som plutselig kan oppstå i bevegelse. Den fantasifulle leken her virket dermed å kunne bli trigget av de kroppslige sansene i samspill med omgivelsene.

I tegningene kom fantasien til syne når de skulle forestille seg hva de lekte med på naturlekeplassen. Ifølge Askland & Sataøen (2019, s. 185) vil ikke barn i denne alderen trenge støtte i noe konkret for å kunne forestille seg gjenstander og hendelser. Dette ser vi igjen i figur 5.2 som illustrerer et monster sperret inne i skogen. Barna brukte også forestillingsevnen når de gjenskapte de kroppslige fantasilekene i tegnesekvensen. Den kroppslige fantasileken kom for eksempel til uttrykk i trærne i "*Ekornsisten*" (figur 5.1), som så ut til å være samme lek som barna uttrykte under omvisningen og i barnesamtalene. Dette tyder på at tegning som uttrykksform har vært betydningsfullt for barn som uttrykker seg mindre verbalt.

Ser vi på alle funnene våre knyttet til denne kategorien, kan det virke som at fantasi hos 3-4-åringer kommer til uttrykk på ulike måter. Leken til Ellie virker å være mer preget av kognisjon ved at hun visualiserer store deler av leken med "*Hestesnøklumpen*". "*Ekornsisten*" og "*Apejungelen*" virket på en annen side å være mer drevet av kroppslighet og oppstod mer spontant.

6.2 Kreativitet

I det vestlige samfunnet har fantasi og kreativitet vært lite anerkjent (Fasting, 2017, s. 71). Vi ser at forskere trekker frem fantasi, og at kreativitet er noe mindre synlig i den tidligere forskningen vi har valgt. Dette kan vi forstå opp mot våre egne funn der den kreative tenkningen ofte oppstod i den fantasifulle leken. Vi ser dermed koblingen opp mot det Lærdahl & Rømo (2003, i Fasting, 2017, s. 71) skriver om at all kreativitet har elementer av lek i seg. I vårt tilfelle har vi sett på kreativitet som hvordan barna ser løsninger ved å ta i bruk naturlige løsmaterialer i sin fantasifulle lek.

Barna i undersøkelsen vår viste at de så muligheter for å omskape naturmaterialer til objekt de hadde behov for i sin frie lek, spesielt i skogen. Gjennom barnesamtale og barnetegning (figur 5.3) ble skogen uttrykt som et område på naturlekeplassen hvor barna likte å oppholde seg. Dette kan tyde på at slike naturomgivelser har positiv innvirkning på barns frie lek. I funnene våre er materialer i skogen som pinner og grener noe som går igjen i begge barnehagene knyttet til kreativitet, spesielt gjennom omvisningen. Barna omskapte pinner til andre objekt og så flere bruksområder med det samme materialet. Dette samsvarer med det Storli (2018, s. 353) skriver om at kreativitet blir stimulert gjennom å gi barn tilgang på løse og flyttbare materialer. Et annet tydelig eksempel på hvordan kreativitet kom til uttrykk var gjennom fortellingen "*Vil du se traktoren?*" (tabell 5.2), der Falk undersøkte ulike grener som kunne passe til en traktor. Han hadde også behov for en bensinpumpe i leken sin, og bestemte seg for at barken kunne brukes som dette. Å se sammenhengen mellom naturmateriale og et helt annet objekt henger tett sammen med Kaufmann (2006, s. 30) sine tanker om at kreativ tenkning er antilogisk, og at de nye ideene går på tvers av den umiddelbare forestillingen om verden. I denne situasjonen skapte barnet en ny idé ved å blande begrepsområdet pinner og grener med traktor gjennom leken, noe som i utgangspunktet ikke hadde en relasjon til hverandre. Dette forklarer Kaufmann (2006, s. 34) gjennom begrepet bisosiasjon, som er et kjennetegn for kreativ tenkning.

Zamani (2016, s. 13) sine funn viste også at tilgang på løsmaterialer i naturen kunne inspirere til å skape imaginære objekter slik som funnene i vår egen undersøkelse. Barna i undersøkelsen virket å trenge tilgang på naturlige løsmaterialer for å kunne drive den kreative tankegangen fremover innenfor en fantasifull lek. I noen av tilfellene virket barna å ha mange ideer til hva leken kunne inneholde, men mangel på løsmaterialer hindret fremgangen i den fantasifulle leken. Dette støttes av Dowdell et al. (2011, s. 24) sine konklusjoner om at barn blant annet trenger en støttende voksen for å få et rikere lekemiljø. Likevel må vi vite at det er stor forskjell på barns og voksnes fantasi siden man mister den kreative skaperkraften med alderen (Vygotskij, i Fasting, 2017, s. 73). Det kan forklares med at barn ikke tar omgivelsene som selvfølgeligheter som vi voksne gjør (Wolf, 2022, s. 96). At barna selv får utforske de naturlige løsmaterialene vil trolig være hensiktsmessig, siden de ser

omgivelsene på en annen måte. Med bakgrunn i dette virker det som at tilgangen på løsmaterialer sammen med den frie utforskningen kan åpne opp for barns kreative tankeprosesser.

Ifølge Melaas (2015, s. 167) kan vi dele materialer inn i definerte og udefinerte. Ved bruk av udefinerte materialer må barna skape egne forestillinger for materialets egenskaper (Melaas, 2015, s. 168). Definerbare materialer vil på motsatt side forestille noe som allerede er bestemt (Melaas, 2015, s. 167-168). Sett fra en annen side på eksempelet med traktorleken, ville den muligens ikke blitt kategorisert som kreativ dersom Falk hadde tilgang på definerte lekematerialer, som for eksempel traktor og bensinpumpe. Bruken av materialet hadde trolig vært mer logisk, og mer preget av de forestillingene barnet allerede har. Dette kan sees i sammenheng med Fasting (2013, s. 250) sin forskning der naturområder med blant annet trær og skogholt inspirerte barna til annen type lek enn på tilrettelagte lekeplasser.

Vi ser verdien av å skille begrepene fantasi og kreativitet grunnet viktigheten av å utvikle den kreative tankegangen. Å utvikle den kreative og innovative tankegangen mener Kaufmann (2006, s. 144) stadig blir viktigere i alle former for arbeid. Dette henger sammen med FN-sambandet (2023a) sine tanker om at kreativitet og innovasjon er viktige nøkkelord for å kunne nå FNs bærekraftsmål. Å utvikle et godt forhold til naturen simultant med den kreative evnen fra tidlig alder, vil trolig styrke en bærekraftig tankegang videre.

6.3 Naturomgivelser

Naturellekeplassene i barnehagene varierte i utforming, men hadde fellestrekk som faste installasjoner, naturlige løsmaterialer og variert terreng. Det varierte terrenget bestod av noe tett vegetasjon, steiner, berg, skrenter og skråninger, i tillegg til mer åpne områder med kupert terreng. Beskrivelsene samsvarer med det Bagøien & Storli (2019, s. 14) skriver knyttet til det som skal prege naturellekeplasser. Med bakgrunn i dette virker naturellekeplassene å inneholde mange muligheter barna kan ta i bruk, noe Kyttä (2006, i Bagøien & Storli, 2019, s. 59) omtaler som potensielle affordances. I fortellingen "*Kan du prøve sklien?*" (tabell 5.3) benyttet barna ulike bakker dekket av snø, der barna så muligheter for å skli på det glatte underlaget. At guttene i fortellingen oppdaget og tok i bruk bakkene for å skli, kan knyttes til det Kyttä (2006, i Bagøien & Storli, s. 59) omtaler som aktualiserte affordances.

Vi gjennomførte barnehagebesøkene om vinteren, noe som preget naturomgivelsene og naturmaterialet. I Rammeplan for barnehagen står det at barna skal bli glade i naturen, og få erfaringer som fremmer evnen til å oppholde seg i naturen i ulike årstider (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 52). Naturomgivelsene vil variere ut fra hvilken årstid det er. Dersom vi hadde gjennomført barnehagebesøkene en annen tid på året, kan vi tenke oss at funnene ville gitt et annet resultat. Det

kan forklares slik Gibson (1979, i Fjørtoft, 2018, s. 190) beskriver begrepet affordances, som hvilke muligheter omgivelsene tilbyr. Det kan antas at guttene i fortellingen ikke ville sett de samme mulighetene i naturomgivelsene i de andre årstidene, på grunn av variasjonene.

Det ser ut til at hus og hytter er med på å skape større variasjon på naturlekeklassene. I fortellingen *“Enhjørningsuppe”* (tabell 5.4) leker barna i det de omtaler som et hus, der det er festet planker mellom noen trær med presenning over. Bagøien & Storli (2019, s. 13) mener at større variasjon på naturlekeplassen bidrar til økt kompleksitet fordi at de i tillegg til naturlige omgivelser og materialer rundt seg, også har tilgang på noe som er tilrettelagt. Likevel ser vi at den økte kompleksiteten nødvendigvis ikke henger sammen med økt fleksibilitet, noe som handler om hvilke materialer som er tilgjengelige og hvilke bruksmåter de kan ha i leken (Bagøien & Storli, 2019, s. 14). Barna i fortellingen så flere muligheter i huset, blant annet å trene og lage mat, men disse fastmonterte materialene virket å ha begrenset fleksibilitet. Dette kan bety at tilrettelagte omgivelser kan bidra til økt kompleksitet, men for at det skal øke fleksibiliteten må barna også ha tilgang på udefinerte løsmateriale.

Rommet blir omtalt som både en nøkkelspiller og medhjelper i barnehagen (Hansson, 2016, s. 19). At naturen er en viktig del av nordisk barnehagetradisjon (Bae, i Jonassen, 2017), kan bety at naturen ofte blir brukt som rommet, og dermed den tredje pedagog. Dette er et begrep hentet fra Reggio Emilia-filosofien og er mye brukt i nordiske barnehager (Carlsen, 2021, s. 75). Glaser (2021, s. 75) skriver om at barn gjennom leken skaper forståelse og mening i virkeligheten. I leken tar barna i bruk element og tilgjengelige ressurser, uten noen krav fra voksne, og får oppleve øyeblikk av glede og velvære (Lester, 2020; Kibsgaard, 2018; Kraftl, 2008 i Glaser, 2021, s. 67). Det å ta i bruk element og ressurser kan vi forstå som naturomgivelsene og naturmaterialet i vår undersøkelse, og kan knyttes til rommet.

Gjennom fortellingene vil vi synliggjøre hvilken betydning rommet kan ha for barns frie lek. Guttene i fortellingen *“Kan du prøve sklien?”* leker i et variert terreng med skråninger. Skråningene ble i denne fortellingen omskapt til det som guttene kaller for *“Sklien”*. Omgivelsene med relativt tett vegetasjon og tilrettelagte områder ser ut til å være en slags hindring for guttene til å holde på med det de ønsker, noe som vi forstår gjennom det som skjer i fortellingen da Albert sier *“Jeg pleier å leke her, skal jeg vise deg?”* før vi så går bort til jordet. Dette kan ses i sammenheng med det Rubizzi (i Barasotti, 1998, s. 62) beskriver om hvordan barn leter seg frem til spesielle steder, og hvordan de forandrer omgivelsene slik at de skal passe til deres behov. Dette kan bety at en naturlekeplass med variasjoner kan bidra til at barn får dekket sine ulike behov i leken. Videre skriver Progrettinanzia (2010, s. 10, i Hansson, 2016, s. 19) at rom ikke bare er isolerte fysiske steder, men noe barna selv kan skape i omgivelsene og bruker i deres lek. Dette kan knyttes til jentenes lek i fortellingen *“Enhjørningsuppe”*, som hadde tilgang på et hus som var fysisk isolert, men likevel skapte egne rom i

disse omgivelsene. Det var for eksempel ikke en selvfølge at huset skulle inneholde et *“treningsrom”* på den ene plankeveggen. Dette kan bety at tilgang på fysisk isolerte steder ikke hindrer barna å selv skape rom i omgivelsene, og videre bruke disse rommene i lek.

Guttene ble inspirert til kreativ lek gjennom å utforske området, mens jentene ble inspirert til mer fantasifull lek av kompleksiteten i området. Med utgangspunkt i begge fortellingene ser vi derfor at funnene våre samsvarer med det Zamani (2016, s. 17) konkluderte med at kompleksitet, variasjon og utforsking inspirerte til fantasi og kreativitet hos barna.

6.4 Personalets rolle

I vår undersøkelse valgte vi å se problemstillingen fra barnets perspektiv, og koblet personalets rolle som en del av nytteverdien med å undersøke problemstillingen. Vi stiller derfor underspørsmålet: *“Hvordan kan personalet i barnehager delta i den frie leken ut fra barneperspektivet?”*. I funnene våre ser det ut til at personalets deltakelse i barns frie lek varierer mellom å være passiv og aktiv. Tidligere forskning viser at barn foretrekker lek som de selv tar initiativ til og opplever som relativt fri (Hagen, 2015, s. 14). Wolf (2022, s. 81) understreker at personalet ikke nødvendigvis har fri fra leken selv om barna leker fritt. Åm (1984, i Kanstad, 2021, s. 104) argumenterte tidlig for voksnes deltakelse i barns frie lek.

I barnesamtalen uttrykker noen barn at personalet har en mer passiv rolle i den frie leken på naturlekeplassen: *“De voksne leker for seg selv”* og *“Står og ser på”*. Dette kan bygge på tidligere holdninger om at voksne skal la barna holde på i fred (Åm, 1984, i Kanstad, 2021, s. 104). En passiv rolle i lek kan også forklares med at voksnes deltakelse ofte kan handle om å lede leken mot en nytteverdi (Kanstad, 2021, s. 106). På den andre siden kan voksnes deltakelse i lek være mer åpen for barns initiativ ved at den er opplevelsesorientert, noe som ivaretar lekens egenverdi (Kanstad, 2021, s. 106). Dette samsvarer med Alme og Reime (2021, s. 16) sin forskning som mener at pedagoger bør la barns initiativ blomstre og ta en mindre styrende rolle. Ut fra noen av barnas utsagn, ser det ut til at personalet har en slik tilnærming i barns lek: *“De gjør det samme som barna”* og *“Er med og leker”*. Siden vi har undersøkt barneperspektivet og utelukket personalets perspektiv, kan det være uklart om rollene er bevisste eller ubevisste fra personalets synsvinkel. Sanderud et al. (2021, s. 11-12) konkluderer med at lærerens rolle ikke kan standardiseres, men krever kontekstsensitivitet. For å generelt kunne drøfte hva personalets kontekstsensitivitet kan innebære, fremhever vi fortellingene våre knyttet til fantasi, kreativitet og naturomgivelser. Fortellingene vil vi drøfte opp mot begrepene beskytte, bekrefte og berike som ifølge Wolf (2022, s. 81) er ulike tilnærminger personalet kan ha i barns lek.

6.4.1 Indirekte berikelse og indirekte beskyttelse

I alle fortellingene virker det som at naturlekeplassenes variasjon er med på å stimulere den fantasifulle og kreative leken. Dette kan forklares gjennom Wolf (2022, s. 87) sine tanker om at varierende og stimulerende omgivelser kan ha en indirekte berikelse i barns lek. Tidligere forskning viser også at den fantasifulle leken har tilknytning til områder som tilbydde flest muligheter, og at tilgang på udefinert materiale er med på å forsterke den (Hagen, 2015, s. 14). Naturområder ser dermed ut til å stimulere barns fantasi og kreativitet mer enn lekeapparater med begrensede funksjoner (Hart, 1979, i Fasting, 2017, s. 82).

6.4.2 Direkte berikelse

I fortellingene "*Kan du prøve sklien?*" (tabell 5.3) og "*Enhjørningsuppe*" (tabell 5.4) kan kontekstsensitivitet handle om direkte berikelse. Direkte berikelse handler om å tilføye ideer og innspill som øker mulighetene for variert og vedvarende lek (Wolf, 2022, s. 87).

I fortellingen "*Kan du prøve sklien?*" assosierer guttene skråningen med en sklie, og har da en tankegang som kan virke logisk. Det kan på en annen side ses på som en bisosiasjon ved at snøen og bakken knyttes sammen til en ny idékonstruksjon, "*sklien*" (Koestler i Kaufmann, 2006, s. 34). Dette kan forstås som mer *antilogisk*, noe som Kaufmann (2006, s. 30) mener kjennetegner kreativ tenkning. Med utgangspunkt i sistnevnte påstand kan det tenkes at guttene er kreative, og at personalets direkte berikelse kan innebære å fremme fantasi i deres frie lek. Personalet kan fremme fantasi ved å gi innspill om å imitere dyr med "*rask fart*" og "*sakte fart*", dermed fantasi som et kroppslig fenomen (Abram, 2005 i Fasting, 2017, s. 71), eller ved å forestille seg noe (Vygotskij, i Olofsson, 1993, s. 63) gjennom å leve seg inn i en fiktiv verden. Begge eksemplene er basert på funnene våre i kategorien fantasi, og dermed to ulike tilnærminger som kan interessere barn i 3-4-årsalderen.

I fortellingen "*Enhjørningsuppe*" derimot, kan det se ut til at jentene holder på med en fantasifull lek. De gjør noe som ser ut som noe, uten å være det (Bateson i Olofsson, 1993, s. 76). I fortellingen ser det ut til at leken begrenses av mangel på løsmaterialet. Aria sier: "*Vi må få en ovn så det blir varmt her, sånn at vi kan lage mat*". Funnene våre i kategorien kreativitet viser at barn omskaper naturmateriale til objekt som de trenger i sin lek. Personalet kan dermed berike leken ved å foreslå bruk av løsmateriale.

Kontekstsensitivitet i slike situasjoner kan etter vår tolkning innebære ulike tilnærminger til barns frie lek. Selv om barn er i en fantasifull og kreativ lek, ser det ut til at personalet likevel kan bidra med direkte berikelse av den frie leken. Dette kan føre til at leken utvikles på barns premisser uten å bli voksenstyrt.

6.4.3 Bekreftelse og direkte beskyttelse

I fortellingene "*Hestesnøklumpen*" (tabell 5.1) og "*Vil du se traktoren?*" (tabell 5.2), ser det ut til at Ellie og Falk utvikler den frie leken med fantasi og kreativitet på egenhånd på naturlekeklassen. De bruker naturomgivelsene og tilgjengelig naturmateriale for å skape forståelse og mening i virkeligheten, i det som kalles for en parallell verden til den virkelige verden (Glaser 2021, s. 75, 66). Kontekstsensitivitet kan handle om personalets holdninger. Bae (2009, i Wolf, 2022, s. 86) bruker begrepene romslige og trange interaksjonsmønstre, som ulike tilnærminger. I leken kommer barnets subjektive erfaringer til uttrykk, de ser, føler og handler i verden på egne premisser og på andre måter enn voksne (Glaser, 2021, s. 66-67). I romslige interaksjonsmønstre viser man anerkjennelse og bekreftelse for dette (Wolf, 2022, s. 86). Under barnehagebesøkene inkluderte barna oss naturlig i deres frie lek, noe som kan indikere at voksnes deltakelse er betydningsfull. Vi var varsomme for å ikke påvirke resultatet ved å legge føringer, men anerkjente barnas subjektive erfaringer, noe som ser ut til å bekrefte at slike interaksjonsmønstre fungerer som næring i barns lek (Wolf 2022, s. 85). Det vil dermed være direkte beskyttelse av leken når man gjentar barns uttrykk (Wolf, 2022, s. 84).

Det motsatte er trange interaksjonsmønstre, en tilnærming som ofte er mindre bekreftende og mer korrigerende for barns opplevelsesverden, og som kan føre til at man begrenser og i verste fall avbryter leken (Wolf, 2022, s. 86). Dette tenker vi blant annet kan kobles til Bae (2012, i Wolf, 2022, s. 58) sin beskrivelse av leken som en læringsform, ved at den bidrar til barns utvikling på flere områder. Kanstad (2021, s. 105) skriver at voksne ofte kan ha behov for å definere det barn gjør fordi det må forsvares pedagogisk. Ut fra disse påstandene kan det tenkes at de trange interaksjonsmønstrene oppstår fordi man leder leken mot å ha et bestemt mål. I forkant av barnehagebesøkene reflekterte vi rundt hvordan vår tilstedeværelse kunne påvirke barnas uttrykk under gjennomføringen. Dersom vi hadde hatt en slik tilnærming, ville det trolig begrenset våre muligheter til å få innblikk i den frie leken på barnas premisser.

Kontekstsensitivitet kan i slike situasjoner handle om å ha romslige interaksjonsmønstre, der man fokuserer på lekens egenverdi. En motsetning til dette vil være trange interaksjonsmønstre, der leken styres mot å ha en nytteverdi. Samtidig skriver Glaser (2021, s. 66) at den frie leken både kan ha egenverdi og nytteverdi for barnet. Det kan forklares med Bae (2012, i Wolf, 2022, s. 58) sin påstand om at barn ikke leker med formål om å lære noe, men at man ut fra et faglig perspektiv kan identifisere mulige læringsprosesser i barns lek.

7.0 Avslutning

I denne bacheloroppgaven har vi undersøkt problemstillingen: **“Hvordan uttrykker 3-4-åringer i barnehagen fantasi og kreativitet i den frie leken på naturlekeplassen?”**. Vi brukte den kvalitative metoden The Mosaic Approach som ga oss innblikk i barnas perspektiv. Gjennom omvisninger, tegninger og samtaler fikk barna uttrykke seg på ulike måter. For at oppgaven skal ha nytteverdi utover å se barneperspektivet i naturen, har vi forsøkt å skape større forståelse for personalets rolle knyttet til temaet. Vi har sett på underspørsmålet: *“Hvordan kan personalet i barnehager delta i den frie leken ut fra barneperspektivet?”*.

Vi delte empiri og drøfting inn i kategoriene fantasi, kreativitet, naturomgivelser og personalets rolle. *Fantasi*. Barna i undersøkelsen uttrykte fantasi på ulike måter, noen viste fantasifull lek gjennom visuelle forestillinger, mens andre uttrykte det gjennom kroppslighet. *Kreativitet*. Tilgang på udefinerte løsmateriale i skogen var betydningsfullt for barns kreative tenkning, da de omskapte disse til andre objekt. *Naturomgivelser*. Våre funn viser at naturområder og udefinerte løsmaterialer påvirker barns fantasifulle og kreative lek, og oppstår i samspill med omgivelsene. *Personalets rolle*. Funnene våre viser både aktive og passive roller blant personalet. Personalets deltakelse kan skje på barns premisser, men krever det Sanderud et al. (2021, s. 11-12) omtaler som kontekstsensitivitet.

I denne undersøkelsen har vi sett en sammenheng mellom fantasi, kreativitet, naturomgivelser og personalets rolle. Fasting (2017, s. 81) skriver at lekemuligheter i naturområder er med på å stimulere barns fantasi og kreativitet. Denne påstanden samsvarer med vår undersøkelse, der vi konkluderer med at 3-4-åringers fantasi og kreativitet kom til uttrykk i samspill med både områder og løsmaterialer på naturlekeplassene. Ved å undersøke barneperspektivet ser det også ut til at personalet har en betydningsfull rolle i utviklingen av den frie leken. Dette kan skje gjennom å beskytte, bekrefte og berike leken (Wolf, 2022, s. 81). Vi konkluderer med at tilnærmingene kan benyttes uten at den frie leken behøver å bli voksenstyrt.

Funnene våre vil ikke være representative for hvordan alle barn i 3-4-årsalderen uttrykker fantasi og kreativitet i fri lek på naturlekeplasser. Det er likevel viktig å undersøke dette for å forstå mulighetene for personalets deltakelse fra barns eget perspektiv. Å utføre flere studier fra barnets synsvinkel er nødvendig, da det gir en annen innsikt enn tradisjonell forskning fra personalets perspektiv. Vi tenker derfor at det er essensielt å ta barns uttrykk på alvor både i forskningsprosesser og pedagogiske praksiser i barnehager.

8.0 Litteraturliste

Alme, H. & Reime, M. A. (2021). Nature kindergardens: a space for children's participation. *Journal of Outdoor and Environmental Education*, 2021(24), s 113-131. <https://hvlopen.brage.unit.no/hvlopen-xmloi/bitstream/handle/11250/2826994/Alme.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

Askland, L & Sataøen, S O. (2019). *Utviklingspsykologiske perspektiv på barns oppvekst* (4. Utg). Gyldendal.

Bae, B. (2024). *Politikk, lek og læring: barnehageliv fra mange kanter*. (2. Utg.). Fagbokforlaget.

Bagøien, T, E & Storli, R. (2019). *Lag en naturlekeklass – i barnehage og skole*. Gyldendal.

Carlsen, K. (2021). *Reggio Emilia: atelierkultur og utforskende pedagogikk*. Fagbokforlaget.

Clark, A. (2017). *Listening to young children: a guide to understanding and using the mosaic approach*. (3.utg.). Jessica Kingsley Publishers.

Dalland, O. (2017). *Metode og oppgaveskriving*. (6. Utg.). Gyldendal Norsk Forlag AS.

Dowdell, K., Gray, T. & Malone, K. (2011). Nature and its influence on children's outdoor play. *Australian Journal of Outdoor Education*, 15(2), 24 – 35, 2011. https://www.researchgate.net/publication/262180932_Nature_and_its_Influence_on_Children's_Outdoor_Play

Fasting, M. L. (2013). *“Vi leker ute!”: En fenomenologisk hermeneutisk tilnærming til barns lek og lekesteder ute*. Novus AS.

Fasting, M. L. (2017). *Barns utelek*. Universitetsforlaget.

Fjørtoft, I. (2018). Barn og bevegelse, læring gjennom landskap: Teorien om “affordances”. I E. B. H. Sandseter, T. L. Hagen & T. Moser (Red.). *Kroppslighet i barnehagen: pedagogisk arbeid med kropp, bevegelse og helse* (s. 184 – 199). Gyldendal.

FN-sambandet. (2023a, 21.02). *Verdensdagen for kreativitet og innovasjon*. Hentet 13. Mai 2024 fra <https://fn.no/om-fn/fn-dager-kalender/kalender/verdensdagen-for-kreativitet-og-innovasjon#Kreativ%C3%B8konomi%E2%80%93FNsb%C3%A6rekriftsm%C3%A5l-0>

FN-sambandet. (2023b, 02.05). *Ansvarlig forbruk og produksjon*. Hentet 13. Mai 2024 fra <https://fn.no/om-fn/fns-baerekriftsmaal/ansvarlig-forbruk-og-produksjon>

Gamst, K. T. (2017). *Profesjonelle barnesamtaler: å ta barna på alvor*. Universitetsforlaget.

Glaser, V (2021) *Lek som livsorientering – en kilde til helse*. C D. Fodstad, V. Glaser & M. Sæther (Red.) *Den frie lekens vilkår* (s. 65-76). Universitetsforlaget.

Hagen, T. L (2015). Hvilken innvirkning har barnehagens fysiske utemiljø på barns lek og de ansattes pedagogiske praksis i uterommet. *Tidsskrift for nordisk barnehageforskning*. 10 (5), s. 1-16. Hentet fra <https://nordiskbarnehageforskning.no/index.php/nbf/article/view/117/118>

Hansson, H. N. (2016). *En barnehage til begjær: å gi form til barnehagens innhold*. Fagbokforlaget.

Jonassen, T. (2017, 09. Juni). *Berit Bae: - Det er tre ting vi må ta vare på ved nordisk barnehagetradisjonen*. Barnehage.no. <https://www.barnehage.no/barnehageforum-forskning-hioa/berit-bae--det-er-tre-ting-vi-ma-ta-vare-pa-ved-nordisk-barnehagetradisjon/102896>

Kanstad, M. (2021). *Observasjon – en utfordring for barns subjektposisjon?* I C. D. Fodstad, V. Glaser & M. Sæther (Red.). *Den frie lekens vilkår*. (s. 101 – 116). Universitetsforlaget.

Kaufmann, G. (2006). *Hva er kreativitet*. Universitetsforlaget.

Klitmøller, J. Hviid, P. (2017). Lev Semjonovitsj Vygotskij og den kulturhistoriske psykologi: Lekens betydning for utvikling. I L. M. Gulbrandsen (Red.). *Oppvekst og psykologisk utvikling: innføring i psykologiske perspektiver*. (2. utg., s. 235-258). Universitetsforlaget.

Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplan for barnehagen: Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Udir. <https://www.udir.no/contentassets/5d0f4d947b244cfe90be8e6d475ba1b4/rammeplan-for-barnehagen---bokmal-pdf.pdf>

Larsen, A. K. (2017). *En enklere metode: veiledning i samfunnsvitenskapelig forskningsmetode*. (2. Utg). Fagbokforlaget.

Melaas, T. (2015). *Blikk for lek i barnehagen: starte – verne – videreutvikle*. (2. Utg.). Kommuneforlaget.

Olofsson, B. K. (1993). *I lekens verden*. Pedagogisk forum.

Personopplysningsloven. (2018). *Lov om behandling av personopplysninger*. (LOV-2021-06-18-124). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2018-06-15-38>

Sanderud, J. R. Gurholt, K. P. Moe, V. F. (2021). Didactic sensitivity to children and place: a contribution to outdoor education cultures. *Sport, education and society*, vol. 27, No. 9, 1086-1099. <https://www.tandfonline.com/doi/epdf/10.1080/13573322.2021.1966409?needAccess=true>

Storli, R. (2018). Bevegelseslek i barnehagens uteområde: betydningsfulle faktorer for barn lek i uteområde. I E. B. H. Sandseter, T. L. Hagen & T. Moser (Red.), *Kroppslighet i barnehagen: pedagogisk arbeid med kropp, bevegelse og helse* (s. 345 – 362). Gyldendal.

Wolf, K. D. (2022). *Medvirkning til barns spontane lek: å beskytte, bekrefte og berike*. (2. Utg.). Universitetsforlaget.

Zamani, Z. (2016). “The woods is a more free space for children to be creative; their imagination kind of sparks out there”: exploring young children’s cognitive play opportunities in natural, manufactured and mixed outdoor preschool zones. *Journal of Adventure Education and Outdoor Learning*, 16:2, 172-189. <https://www.tandfonline.com/doi/epdf/10.1080/14729679.2015.1122538?needAccess=true>

Østrem, S. (2008). *Barns subjektivitet og likeverd: et bidrag til en diskusjon om barnehagens pedagogiske innhold og etiske forankring*. Det teologiske fakultet, Universitet i Oslo.

Vedlegg

Vedlegg 1- Samtykkeskjema for deltakelse til bacheloroppgave

Dette er et spørsmål om barnet ditt kan delta som informant til vår bacheloroppgave. Formålet med oppgaven er å undersøke hvordan 3-4 åringer sin fantasi og kreativitet kommer til uttrykk på naturlekeklassen.

Vi er tre studenter som går barnehagelærerutdanningen ved Høgskulen på Vestlandet. Vi skal skrive en bacheloroppgave med problemstillingen:

- **Hvordan uttrykker 3-4-åringer i barnehagen fantasi og kreativitet i den frie leken på naturlekeklassen?**

Vi ønsker dermed å undersøke problemstillingen fra barns perspektiv. Barna vil bli informert om hva de skal være med på og at det vil være mulighet for å trekke seg når som helst på en enkel måte. Vi tenker at problemstillingens nytteverdi er at personalet skal forstå fantasi og kreativitet i den frie leken gjennom barnets perspektiv. Dermed kan problemstillingen være med på å åpne opp for nye perspektiv blant personalet i barnehager om hvordan de kan delta i barns frie lek.

Hva innebærer det for barnet ditt å delta?

Dersom barnet ditt deltar i undersøkelsen, innebærer dette deltakelse i en sammensatt kvalitativ metode, The Mosaic Approach, der vi bruker ulike verktøy for å få frem barnets perspektiv.

Verktøyene vi bruker i denne bacheloroppgaven er omvisning fra barna, barnetegninger og barnesamtale. Under hele gjennomføringen deles barna inn i mindre barnegrupper, med 2-3 barn i hver gruppe.

- Omvisningen vil gi oss ett innblikk i hvordan fantasi og kreativitet kommer til uttrykk på naturlekeklassen (Vi vil gjengi fortellinger fra omvisningen i oppgaven der vi bruker fiktive navn. Det vil dermed ikke bli gitt personopplysninger eller andre opplysninger som kan føre til identifikasjon av barnet).
- Barna vil få mulighet til å uttrykke seg gjennom tegning, noe som kan gi oss et innblikk i hvilke elementer og materiale barn leker med på naturlekeklassen (bilder av tegningene kan bli brukt i bacheloroppgaven, dette anonymiseres).

- Barnesamtalene inneholder spørsmål knyttet til temaet natur, frilek og personalets rolle (Det vil bli brukt fiktive navn på sitat fra barnesamtalene. Det vil dermed ikke bli gitt personopplysninger eller andre opplysninger som kan føre til identifikasjon av barnet).

Det er frivillig å delta

Det er helt frivillig å delta i prosjektet. Dersom ditt barn kan/vil delta, kan barnet ditt når som helst trekke seg, uten grunn.

Personvern – Hvordan vi oppbevarer barnets opplysninger

Datamaterialet og oppgaven vil være anonymisert og det vil dermed ikke være mulig at noen gjenkjenner barnet ditt. Vi vil behandle personopplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. Notater fra barnesamtalene vil oppbevares utilgjengelig for andre. Dersom det kommer fram personopplysninger underveis i barnesamtalene, vil disse bli kodet slik at bare vi kan forstå hva dette betyr.

Hva skjer med opplysningene etter at bacheloroppgaven er levert?

Notatene makuleres og slettes når oppgaven er levert og godkjent. Oppgaven skal leveres 23. mai 2024, deretter følger en tre ukers sensurtid.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Dersom du har spørsmål til oppgaven eller ønsker mer informasjon, ta gjerne kontakt med:

Studenter		
Abinaya Sriskantharajah Mobil: 472 51 493 Epost: 601052@stud.hvl.no	Greta Dokken Kleppo Mobil: 477 13 037 Epost: 601048@stud.hvl.no	Malin Horstad Dale Mobil: 469 65 012 Epost: 593594@stud.hvl.no

Veileder
Hilde Alme Mobil: 57 67 61 09 Epost: Hilde.Alme@hvl.no

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjonen om prosjektet, og fått anledning til å stille spørsmål.

Jeg samtykker til:

At barnet mitt deltar i den kvalitative metoden med barnesamtale, barnetegning og omvisning av barna.

Jeg samtykker til at barnet mitt sine svar kan oppbevares og behandles fram til prosjektet er avsluttet.

(Signatur av foresatte, sted og dato)

Vedlegg 2- Intervjuguide til barnesamtale

Natur	<ul style="list-style-type: none">○ Hva syns dere om å være i naturen?○ Hva gjør dere på naturlekeplassen?○ Fortell om en ide dere har hatt i naturen?○ Kan dere fortelle om noe dere har gjort på naturlekeplassen?
Frilek	<ul style="list-style-type: none">○ Hva liker dere å leke med i naturen?○ Hva er det som gjør at dere får lyst til å leke?○ Fortell om en lek dere har hatt i naturen.○ Hva kan dere leke med i naturen som dere ikke kan leke med på uteområde i barnehage?
Personalets rolle	<ul style="list-style-type: none">○ Hva gjør voksne på naturlekeplassen?○ Kan dere fortelle om noe dere har gjort sammen med voksne i naturen?○ Hva kan dere vise de voksne i naturen?○ Hva liker dere at de voksne gjør sammen med dere på naturlekeplassen?